

Tjänsteställe/handläggare

Tillväxt och Näringslivskontoret
Mats Johansson
E-post: mats.johansson@oskarshamn.se
Tel: +46 0491 76 47 55

Beslutsinstans
Kommunstyrelsen

Oskarshamns kommuns yttrande gällande betänkandet av utredningen om kommuners medverkan i den statliga arbetsmarknadspolitiken, SOU 2020:41

Bakgrund

Arbetsmarknadsdepartementet har skickat betänkandet av utredningen om kommuners medverkan i den statliga arbetsmarknadspolitiken (SOU 2020:41) på remiss. Oskarshamns kommun är en av de aktuella remissinstanserna. Förvaltningschefen för Tillväxt och Näringslivskontoret har fått i uppdrag att skriva fram ett remissvar om Oskarshamns kommuns yttrande. Remissvaret ska ha inkommit till Arbetsmarknadsdepartementet senast den 13 november år 2020.

Yttrande

Utifrån slutbetänkandets disposition lämnas följande synpunkter avseende förbättrande förutsättningar för kommuners medverkan d.v.s. att kommuner tar ansvar för att säkerställa att arbetsmarknadsinsatser anordnas i den egna kommunen, att utförare behöver ges möjligheten att erbjuda en helhet och kunna ta ett helhetsansvar för den enskilde arbetslöse, konkreta förslag saknas (*lagförslag*) på hur Arbetsförmedlingen kan lämna över vissa arbetsuppgifter till kommunen samt att det inte finns en mer uthållig arbetsmarknadsutförare för de mest utsatta målgrupperna på arbetsmarknaden än kommunerna själva. I övrigt är Oskarshamns kommun positiv till och instämmer med de förslag som utredningen har lagt fram.

Tillförsäkrade arbetsmarknadsinsatser i kommunerna

När det gäller föreslagna förbättrade förutsättningar för kommuners arbetsmarknadspolitiska medverkan, så välkomnar Oskarshamns kommun förslaget som avser att förtydliga kommunernas befogenheter, för att på så sätt minska osäkerheten om vad kommunerna får göra på arbetsmarknadsområdet. Vi är positiva till förtydligandet d.v.s. att kommuner kan anordna aktiviteter för deltagare i arbetsmarknadspolitiska åtgärder på uppdrag av och med ersättning från Arbetsförmedlingen i konkurrens med andra privata leverantörer. Likaså vad gäller förtydligandet att kommuner får ingå överenskommelser med Arbetsförmedlingen om att anordna aktiviteter för deltagare i arbetsmarknadspolitiska åtgärder på uppdrag av och med ersättning från Arbetsförmedlingen, då konkurrens inte föreligger ser vi som mycket positivt. Oskarshamns kommun välkomnar också utredningens bedömning om att kommuner kan ingå samarbeten med Arbetsförmedlingen i syfte att tillsammans utföra offentliga tjänster för att uppnå gemensamma identifierade mål, dvs. att rusta den enskilde arbetslösa medborgaren mot målet egenförsörjning och arbete.

Oskarshamns kommun ser positivt på utredningens klargörande om att kommunerna har stöd i kommunallagen för att agera inom arbetsmarknadsområdet samt att kommunerna inom socialtjänstlagens tillämpningsområde också har en skyldighet att stödja den enskilde till arbete. Med tanke på Arbetsförmedlingens pågående reformering, vill vi att staten är en garant för samt säkerställer en likvärdig service och likvärdiga arbetsmarknadsinsatser i hela landet. I detta avseende kan kommunerna vara en alldeles utmärkt aktör att just säkerställa en enhetlig och rättssäker nationell samt lokalproducerad arbetsmarknadspolitik. I syfte att strategiskt säkerställa att individer som idag står långt ifrån arbetsmarknadsmarknaden ges möjlighet till arbetsmarknadsinsatser, så saknas det i utredningen en skarpare skrivning om att kommunerna ska vara aktiva samt ta ansvar för att driva frågan och tillförsäkra att insatser anordnas lokalt och att det då också utgår en ersättning för utförda arbetsmarknadstjänster.

Utförare av arbetsmarknadsinsatser ges förutsättningar att ta ett helhetsansvar

Avseende risker med resultatbaserad ersättning till utförare av arbetsmarknadsinsatser på uppdrag från Arbetsförmedlingen, så vill Oskarshamns kommun framföra behovet av att se helheten av insatser och att kunna kombinera arbetsmarknadspolitiska insatser tillsammans med andra utbildningsinsatser däribland kommunala. I det tänkta ersättningssystemet till utförare av arbetsmarknadsinsatserna finns det uppenbara risker att det arbetsmarknadspolitiska helhetsperspektivet inte tillgodoses, då det handlar om att "snabbt" erhålla ersättningar för arbetslösa i arbete eller utbildning. I stället för att se de långsiktiga individuella vinsterna i form av en kedja av rätt insatser/utbildningar, så finns det uppenbara risker att de kortsiktiga ekonomiska vinsterna för arbetsmarknadsutförarna blir enbart eller alltför ekonomiskt vägledande och pådrivande.

Många, inte minst långtidsarbetslösa behöver en kombination av flera olika insatser och utbildningar på vägen till ett arbete och långvarig egenförsörjning. Därför vill Oskarshamns kommun lyfta fram att utförare behöver ges möjligheten att erbjuda en helhet och därmed kunna ta ett helhetsansvar för den enskilde och då inte alltför ensidigt drivas av de snabba resultatjämnningarna för det egna bolaget. Vi inser så klart att detta blir en grannliga gränsdragning och övervägande för ett vinstdrivande bolag.

Konkreta förslag på hur Arbetsförmedlingen lämnar över arbetsuppgifter till kommunerna mot ersättning, saknas

Vi noterar att utredningen kommer fram till att *"Ytterligare ett sätt att få uppgifter utförda mot ersättning skulle vara om Arbetsförmedlingen hade möjlighet att helt lämna över vissa uppgifter till kommuner. Utredningen konstaterar dock att det behövs ett rättsligt stöd, som inte finns, för att Arbetsförmedlingen ska kunna lämna över uppgifter till kommuner genom delegation och att en sådan lösning kräver överväganden som går utöver utredningens uppdrag."*

Oskarshamns kommun anser att det är angeläget att man går vidare med att se över förslag om lagändringar för att möjliggöra för Arbetsförmedlingen att lämna över vissa arbetsuppgifter till kommunen mot ersättning. Oskarshamns kommun menar att de kommuner som har en fungerande arbetsmarknadsenhet bör kunna ta över vissa arbetsuppgifter och ansvar för arbetsmarknadspolitiska insatser, som nu ligger hos Arbetsförmedlingen.

Kommunerna har incitamenten för att verka som hållbar arbetsmarknadsutförare

I sammanhanget vill Oskarshamns kommun lyfta fram att det sannolikt inte finns en mer given aktör att utföra lokala arbetsmarknadsinsatser för de mest utsatta målgrupperna på arbetsmarknaden – långtidsarbetslösa i försörjningsstöd, än just kommunerna själva. Det finns mycket få marknadsdrivna krafter och ersättningar att kunna stimulera dessa målgrupper med och när marknaden inte längre finns för de privata arbetsmarknadsinsatsutförarna, så kommer kommunen alltid långsiktigt lokalt och hållbart finnas kvar för sina medborgare och för sitt näringsliv.

Därför ser Oskarshamns kommun positivt på betänkandet av utredningen om kommuners medverkan i den statliga arbetsmarknadspolitiken och analysen av de rättsliga förutsättningarna samt lagliga möjligheter att delta som utförare mot ersättning, där vi ställer oss bakom:

- En kommun som leverantör i konkurrens med andra i upphandlingar enligt LOU eller LOV. Kommuner har möjlighet att medverka i likhet med alla andra aktörstyper, men behöver se till att det ryms inom de kommunala befogenheterna och att det sker konkurrensneutralt.
- I de fall det inte finns lokalt tillgängliga leverantörer för en arbetsmarknadstjänst kan kommunen tilldelas detta uppdrag. Det kan handla om orter där inga lokala leverantörer finns, eller insatser till målgrupper där inga leverantörer lämnar anbud på grund av bristande lönsamhet eller annat.
- Genom samarbetsavtal mellan kommun och Arbetsförmedling i syfte att uppnå gemensamma mål som styrs av allmänintresse. Möjligheten till detta regleras i LOU (så kallat *Hamburgsamarbete*). Här bedömer Oskarshamns kommun att målgrupper som långtidsarbetslösa, försörjningsstödstagare, funktionsnedsatta och långtidssjukskrivna sannolikt är målgrupper som de privata utförarna inte ser som sina mest prioriterade målgrupper, då de inte ger de snabba ersättningarna och lönsamheten. Här ser vi att *Hamburgsamarbeten* – avtal mot ersättningar skulle vara intressant både för stat som för kommun.
- Kommuners medverkan kan säkerställa att tjänster finns tillgängliga i hela landet och dessutom fungera som samarbetspart utifrån de lokala förutsättningarna, som aktör för vissa målgrupper och/eller ta en mer samordnande, koordinerande roll även i förhållande till privata eller andra leverantörer.

Utifrån utredningens slutsatser tydliggörs klara och lagliga möjligheter för kommuner att anta en delvis ny roll på uppdrag av och med ersättning från Arbetsförmedlingen. Vi vill särskilt avslutningsvis betona vikten av att kommunerna får ersättning från staten, då kommunerna tar ett stort ansvar i den nationella arbetsmarknadspolitiken. Detta torde vara ett av de säkraste sätten för staten att säkerställa enhetliga och likvärdiga arbetsmarknadsinsatser för arbetslösa i hela landet. Kommunerna har en unik roll med stor kännedom om de arbetslösa (*exempelvis försörjningsstödstagare*), den lokala arbetsmarknaden samt kan också fylla en samverkansroll gentemot andra myndigheter inte minst i den samverkan vi – Oskarshamns kommun via Arbetsmarknadsenheten har med Samordningsförbundet i Kalmar län.

Oskarshamns kommun tackar för möjligheten att få yttra sig på denna väl genomarbetade utredning och ser fram mot en fortsatt skyndsam process av departement, riksdag och regering.

Mats Johansson
Förvaltningschef Tillväxt och Näringslivskontoret